

BÖĞÜRTLEN

DOÇ. DR. MURAT AKKURT

BÖĞÜRTLEN

- Dünyanın özellikle kuzey yarımkürenin ılıman kuşağında ve tropikal bölgelerin yüksek kesimlerinde doğal yayılma alanı bulan bir türdür.
- Böğürtlenin yabanileri ülkemizde uzun yıllardan beri bilinmekte ve halk tarafından doğadan toplanarak tüketilmektedir.
- Böğürtlen de, ahududu gibi taze tüketimin yanında çeşitli şekillerde işlenerek, kurutularak veya dondurularak tüketilmektedir.
- Üzümsü meyvelerin insan beslenmesi ve sağlığına katkıları ortaya çıktıktan sonra daha yaygın bir şekilde üretilip tüketilmeye başlayan bir türdür.

Bögürtlenin anavatanı orta güney ve batı Avrupadır.
Ülkemizin bir kısmı da ana vatanı içinde yer almaktadır.

Hasat edilen alan (Dekar)	Yıllar				
Bölgeler	2012	2013	2014	2015	2016
Doğu Marmara	1,907	1,997	2050	2,091	2,653
Akdeniz	240	195	176	176	263
Batıkaradeniz	142	135	171	121	115
Ege	70	78	90	29	57
Ortadoğu Anadolu	19	19	19	24	23
İstanbul	35	35	35	14	14
Doğu Karadeniz	13	11	9	9	13
Türkiye	2,426	2,470	2,550	2,464	3,138

Üretim (Ton)	Yıllar				
	2012	2013	2014	2015	2016
Bölgeler					
Doğu Marmara	1,87	1,961	1,963	2,064	2,151
Akdeniz	300	258	206	206	205
Batıkaradeniz	115	100	140	103	62
Ege	39	48	57	26	29
Ortadoğu Anadolu	5	5	8	13	9
Doğu Karadeniz	12	10	7	7	8
İstanbul	22	21	21	6	4
Türkiye	2,363	2,403	2,402	2,425	2,468

Takım: Rosales
Familya: Rosaceae
Alt familya: Rosoideae
Cins: Rubus
Türler:

Rubus fruticosus
(kültür böğürtlenleri)

**Kromozom sayısı: $n=7$
ve katları**

Morfolojisi

Böğürtlenler genellikle büyüme durumlarına göre; dik, yarı dik veya sürüngen olarak sınıflandırılırlar.

Dik ve yarı dik formdaki böğürtlenler köklerindeki tomurcuklardan yeni bitki oluştururlar.

Sürüngen tiplerde köklerde tomurcuk bulunmayabilir. Bunlar toprağa değdikleri noktada köklenerek yeni bitki oluştururlar.

- Kökleri ahududunda olduğu gibi y zlektir. Ancak daha geniş alanlara yayılabilirler.
- Böğürtlen sürgünleri ahududuna benzer bir geliŐim devresine sahiptir. İlk yıl kökler yada tata oluŐan gözlerden, vejetatif sürgünler oluşur. İkinci yıl bu sürgünler üzerinde iek ve meyveler oluşur ve meyve verdikten sonra aynı yıl içinde kururlar.

- Sürgünlerin üzeri ucu kıvrık sert dikenlerle kaplıdır. Bu dikenleri tırmanmak için kullanır.
- Üstü parlak , koyu yeşil, kenarları testere gibi dişli yapraklar ı vardır (palmat yaprak tipi-el ayası beşli yapı)
- Yaprakların altı gri-yeşil renkli ve beyaz tüylerle kaplı

Çiçek yapısı

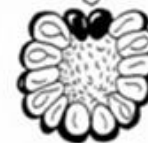
- *Rubus*'larda temel kromozom sayısı $n=7$ dir
- Rosaceae çiçek yapısı görülür.
- Çiçek formülü $S5P5A\infty G\infty$
- Haziran -temmuz aylarında açan çiçeklerinin rengi beyazdan kırmızıya kadar değişir.
- Böğürtlen bitkisinin çiçeklenme periyodu uzundur. Bu nedenle bitki üzerinde, hem çiçek hem de meyveleri bir arada görülebilir.
- Çiçek ekseninde bulunan dişi organlar döllenerek küçük meyvecikleri, bunlar birleşerek böğürtlen meyvesini oluşturur.

- Meyveler olgunlaşırken çiçek tablasının tabanında onun saptan ayrılmasını engelleyen özelleşmiş hücreler oluşur. Hasat sırasında meyve saptan bu kopma bölgesinden ayrılır. Meyvenin bu kopma şekli böğürtlenleri ahududulardan ayıran temel farklılıktır.
- Böğürtlenlerde tozlanma arılar vasıtası ile olmaktadır

Ahududu

Bөгürtlen

BÖĞÜRTLEN ÇEŞİTLERİ

BOYSENBERRY

- Koyu renkli yapraklara sahiptir, olgunlaşması ise biraz geçtir. Meyveleri uzun konik, iri (3 cm uzunluğunda, 8 gr ağırlığında) siyaha yakın mor renktedir. Mükemmel derecede aromalı ve büyük çekirdeklidir. Ayrıca boysen meyvelerinin sap kısmı çekilerek koparıldığında aynı ahudududa olduğu gibi boşluk kalmaktadır. Verimi oldukça yüksektir. Gerek sofralık gerekse soğuk dondurmaya elverişlidir. Dondurmaya elverişli olduğu için oldukça yaygındır.

APACHE

- *Bitki kuvveti orta derecededir ve verimli bir çeşittir. Meyve büyüklüğü uzun – koniğimsi bir yapıdadır. Meyveleri siyah, parlak ve alımlıdır. Sofralık tüketiminin yanında dondurma sanayinde de oldukça kullanılan bir çeşit*

NAVAHO

- *Bitkileri dik olarak gelişen Navaho'nun bitkileri orta kuvvettedir. Orta mevsimlidir. Sert meyveleri, orta büyüklüktedir ve oldukça lezzetlidir. Raf ömrü oldukça uzundur, 14 - 21 gün dayanabilir. Turuncu pas hastalığına dayanıklıdır.*

KIOWA

- *Bitkileri orta kuvvettedir. Meyveleri oldukça büyük ve serttir. Yaklaşık 10-12 gr ağırlığındadırlar. Meyve verme zamanı uzun bir süreye yayılmıştır. Turuncu pas hastalığına ve soğuklara dayanıklıdır*

DEWBERRY

- *Avrupa ve Asya'da geniş bir yayılma alanına sahiptir. Sürünücü bir bitki yapısına sahip olan Dewberry'ye TARLA BÖĞÜRTLENi de denmektedir. Meyveleri büyük olmamakla beraber parlak bir görünüme sahiptir*

Diğer Çesitler

- **ARAPAHO**
- **OLALLIE BLACK**
- **CHESTER**
- **THEDOR REIMERS**
- **MARION**
- **BLACK SATIN**
- **THORNFREE**
- **WILSON FRÜHE**
- **THORNLESS EVERGREEN**
- **YOUNG**
- **DARROW**
- **HULL THORNLESS**

